

Men det rejser også spørgsmålet, om vi økonomer kan afsige domme og få dem anerkendt, når vi ikke tager alle relevante forhold, økonomiske som ikke-økonomiske, i betragtning. Tages alt i betragtning, bliver dommene uklare. Tager man kun en brøkdel af de forhold, der forelå for de besluttede i betragtning, bliver resultatet en bedømmelse, der kan være af pædagogisk værdi; efter omstændighederne morsom eller fræk, men som heller ikke kan tages helt alvorligt.

Skulle jeg træde i Maddisons fodspor og afsige en kort og hurtig dom over denne bog, måtte det blive: Det er en fræk bog.

Kjeld Philip

Lionel Charles Robbins: Politics and Economics, Papers in Political Economy. Macmillan & Co Ltd., London 1963, 231 s., pris 25 sh.

Man skal være varsom med fortolkningen af bogens titel »Politik og Økonomi«. Bogens emne er kun i ret begrænset omfang en analyse af forholdet mellem økonomi og politik i modsætning til emnet i samme forfatters centrale værk fra 1932 »An Essay on the Nature and Significance of Economic Science«.

Bogens titel kan forstås derhen, at den rummer en række artikler, som på en gang fremfører økonomiske overvejelser og politiske synspunkter. Undertitlen »Papers in Political Economy« ville forsåvidt være bedre egnet til at bibringe læseren et førstehåndsindtryk af, hvad indholdet består i. Man præsenteres nemlig for 10 artikler uden større indbyrdes forbindelse, som på enkelte undtagelser nær er let omarbejdede manuskripter til foredrag, som Lord Robbins har holdt for forskellige tilhørerskarer mellem 1954 og 1961.

Da de politiske synspunkter spiller så stor en rolle i bogen, kan der måske være grund til at placere Robbins i politisk henseende. Sagt i få ord er han borgerlig, en ivrig talsmand for det privatkapitalistiske samfund, han akcepterer kun et minimum

af begrænsninger af »kræfternes frie spil«, og han er på det bestemteste modstander af indkomstudjævning udover den, der er gennemført i nutidens England.

Artiklerne er opdelt i tre grupper. *Den første gruppe* rummer blot een artikel om sammenhængen mellem politik og økonomi. R. giver her en absolut læseværdig diskussion af værdidomme kontra analytiske udsagn m.m. uden at gå i dybden ret mange steder.

Den anden gruppe rummer 6 artikler, som i følge R. hver belyser et aspekt af »the General Theory of the State«. Denne del af bogen er så afgjort den mest politiske, idet R. ud fra sit sæt af værdipræmisser fremsætter sin mening om »Frihed og orden«, »Kunsten og staten«, »Lighed som social målsætning« o.s.v. Som helhed gives der en læseværdig fremstilling af forfatterens stillingtagen, og man imponeres af den lange række henvisninger til og citater fra de klassiske engelske økonomer. Sine steder kan man dog næsten glemme, at det er en økonom, der taler, fordi diskussionen har en tilbøjelighed til at glide over i grænseområderne, ikke mindst statsforfatningsretten. Det virker endvidere lidt anstrengende at læse R.s kritiske betragtninger i den anden artikel i denne gruppe over de begrænsede statsmidler til anskaffelse af kunstværker til de engelske museer. Når man betænker, at R. her holder foredrag for »the Friends of the Birmingham Art Gallery«, får man en klar fornemmelse af, at han forsyner en lobby med ammunition i form af økonomiske og politiske argumenter.

Artiklen »Hayek om frihed« er interessant, fordi Robbins her placerer sig i forhold til en mere yderliggående liberalist Friedrich A. von Hayek. Artiklen er en anmeldelse af Hayeks bog, »The Constitution of Liberty«, som R. viser stor respekt for. Således priser han Hayeks skildring af det frie samfunds »spontane organisation«, som sættes i modsætning til de økonomiske forhold under planøkonomi. Derimod kan R. ikke følge Hayek i dennes pessimisme m.h.t. det kapitalistiske samfunds frem-

Men det rejser også spørgsmålet, om vi økonomer kan afsige domme og få dem anerkendt, når vi ikke tager alle relevante forhold, økonomiske som ikke-økonomiske, i betragtning. Tages alt i betragtning, bliver dommene uklare. Tager man kun en brøkdel af de forhold, der forelå for de besluttede i betragtning, bliver resultatet en bedømmelse, der kan være af pædagogisk værdi; efter omstændighederne morsom eller fræk, men som heller ikke kan tages helt alvorligt.

Skulle jeg træde i Maddisons fodspor og afsige en kort og hurtig dom over denne bog, måtte det blive: Det er en fræk bog.

Kjeld Philip

Lionel Charles Robbins: Politics and Economics, Papers in Political Economy. Macmillan & Co Ltd., London 1963, 231 s., pris 25 sh.

Man skal være varsom med fortolkningen af bogens titel »Politik og Økonomi«. Bogens emne er kun i ret begrænset omfang en analyse af forholdet mellem økonomi og politik i modsætning til emnet i samme forfatters centrale værk fra 1932 »An Essay on the Nature and Significance of Economic Science«.

Bogens titel kan forstås derhen, at den rummer en række artikler, som på en gang fremfører økonomiske overvejelser og politiske synspunkter. Undertitlen »Papers in Political Economy« ville forsåvidt være bedre egnet til at bibringe læseren et førstehåndsindtryk af, hvad indholdet består i. Man præsenteres nemlig for 10 artikler uden større indbyrdes forbindelse, som på enkelte undtagelser nær er let omarbejdede manuskripter til foredrag, som Lord Robbins har holdt for forskellige tilhørerskarer mellem 1954 og 1961.

Da de politiske synspunkter spiller så stor en rolle i bogen, kan der måske være grund til at placere Robbins i politisk henseende. Sagt i få ord er han borgerlig, en ivrig talsmand for det privatkapitalistiske samfund, han akcepterer kun et minimum

af begrænsninger af »kræfternes frie spil«, og han er på det bestemteste modstander af indkomstudjævning udover den, der er gennemført i nutidens England.

Artiklerne er opdelt i tre grupper. *Den første gruppe* rummer blot een artikel om sammenhængen mellem politik og økonomi. R. giver her en absolut læseværdig diskussion af værdidomme kontra analytiske udsagn m.m. uden at gå i dybden ret mange steder.

Den anden gruppe rummer 6 artikler, som i følge R. hver belyser et aspekt af »the General Theory of the State«. Denne del af bogen er så afgjort den mest politiske, idet R. ud fra sit sæt af værdipræmisser fremsætter sin mening om »Frihed og orden«, »Kunsten og staten«, »Lighed som social målsætning« o.s.v. Som helhed gives der en læseværdig fremstilling af forfatterens stillingtagen, og man imponeres af den lange række henvisninger til og citater fra de klassiske engelske økonomer. Sine steder kan man dog næsten glemme, at det er en økonom, der taler, fordi diskussionen har en tilbøjelighed til at glide over i grænseområderne, ikke mindst statsforfatningsretten. Det virker endvidere lidt anstrengende at læse R.s kritiske betragtninger i den anden artikel i denne gruppe over de begrænsede statsmidler til anskaffelse af kunstværker til de engelske museer. Når man betænker, at R. her holder foredrag for »the Friends of the Birmingham Art Gallery«, får man en klar fornemmelse af, at han forsyner en lobby med ammunition i form af økonomiske og politiske argumenter.

Artiklen »Hayek om frihed« er interessant, fordi Robbins her placerer sig i forhold til en mere yderliggående liberalist Friedrich A. von Hayek. Artiklen er en anmeldelse af Hayeks bog, »The Constitution of Liberty«, som R. viser stor respekt for. Således priser han Hayeks skildring af det frie samfunds »spontane organisation«, som sættes i modsætning til de økonomiske forhold under planøkonomi. Derimod kan R. ikke følge Hayek i dennes pessimisme m.h.t. det kapitalistiske samfunds frem-

tidsmuligheder på baggrund af »odelæggen- de indkomstbeskatning« og sociallovgivning. I de sidste artikler i anden gruppe behandler R. forskellige internationale økonomiske problemer, navnlig med tilknytning til integration og suverænitetssafgivelse. En temmelig stor del af fremstillingen holder sig helt til den traditionelle internationale handels teori skabt af Ricardo, Viner m.fl., her er ikke meget at hente. Derimod er det interessant at læse R.s betragtninger over, om internationale integrationsforsøg kan tænkes at få varig karakter, når de kun på visse begrænsede områder medfører koordination af staternes økonomiske dispositioner. Med støtte dels i historiske erfaringer, dels i egne ræsonnementer, mener R. at kunne fastslå, at begrænset integration ikke kan blive varig.

Den tredje gruppe i bogen rummer 3 artikler om internationale betalingsproblemer og om penge teori. I en ganske kort artikel kritiserer R. MacDougalls bog fra 1955 »The World Dollar Problem. A Study in International Economics«. R. akcepterer MacDougalls synspunkt, at man må lægge betydelig vægt på udviklingen i det europæiske prisniveau i forhold til det amerikanske i forklaringen på dollarknapheden, men medens MacDougall foreslog, at de europæiske lande med mellemrum skulle devaluere, argumenterer R. for, at det var bedre at overtale amerikanerne til at akcellerere deres inflation.

Den næste artikel er en ret omfattende vurdering af baggrunden for den engelske valutakrise i efteråret 1957 og af de midler, myndighederne greb til for at ride stormen af. Om baggrunden mener R. at kunne fastslå, at den i det væsentlige var at finde i spekulative kapitalbevægelser som følge af usikkerhed om pundets stilling. I følge R. var mistilliden til pundet igen en konsekvens af en relativ stærk inflation i England, som kunne være undgået, hvis myndighederne havde haft tilstrækkelig stærk kontrol med pengeforsyningen. R. er stort set godt tilfreds med myndighedernes forholdsregler mod valutakrisen, som be-

stod i klare tilkendegivelser af, at kursen holdt, og af bebudelse og senere gennemførelse af foranstaltninger mod inflation. Moralen af krisen er i følge R. parallelt med hans betragtninger over dollarknapheden i den foregående artikel, at England skal passe på ikke at have en kraftigere inflation løbende end andre lande.

Den sidste artikel indeholder R.s vurdering af penge teorien i Radcliffe-Rapporten fra 1959. Han retter sit sværeste skyts mod den berømte sætning i rapportens paragraf 391: »We cannot find any reason for supposing, or any experience in monetary history indicating any limit to the velocity of circulation«. R. tilbageviser, at omløbs hastigheden skulle være uendelig variabel, idet han for det første henviser til likviditetspræferenceteorien og for det andet til erfaringerne fra nogenlunde normale perioder. Meget interessant forekommer R.s hypotese om, hvorfor Radcliffe-Kommissionen lægger så stor vægt på forøgelsen af antallet af kreditinstitutioner, som er uden for de pengepolitiske myndigheders kontrol. Han mener, at det skyldes, at kommissionen fik forelagt ualmindelig meget materiale om denne forøgelse.

Styrken i Robbins' bog ligger ikke mindst i stilen og ordvalget, som sine steder kan få det til at gibbe i én. Svagheden ligger i, at man kun meget sjældent trænger dybere ned i problemerne, som i reglen er velkendte. Robbins mestrer imidlertid undertiden den kunst at få diskussionen af kendte problemstillinger til at give ny indsigt.

Morten Balling*

* Amanuensis ved Handelshøjskolen i Aarhus, cand. polit.

Money, Growth and Methodology and other Essays in Economics in Honour of Johan Åkerman, March 31, 1961, CWK Gleerup, Lund, 1961. 509 sider.

Med denne bogs 42 større og mindre afhandlinger fra hele verden blev Johan Åkerman hyldet på sin 65 års fødselsdag.